

Sygn. akt **I ACa 878/20**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Jacek Nowicki

Protokolant: sekr. sąd. Katarzyna Dubrowska-Jurewicz

po rozpoznaniu w dniu 8 listopada 2021 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **B. C. i M. C.**

przeciwko (...) **spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 23 lipca 2020 r. sygn. akt I C 1696/19

1. oddała apelację;
2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów 4.050 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Jacek Nowicki

Sygn. akt I ACa 878/20

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 2 stycznia 2014r. powodowie B. C. i M. C. wnieśli o zasądzenie od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. kwoty po 25.500,00 zł, przy czym 24.500,00 zł tytułem części odszkodowania za zmniejszenie wartości nieruchomości oraz 1.000,00 zł tytułem zwrotu części nakładów koniecznych do zapewnienia właściwego klimatu akustycznego wraz z ustawowymi odsetkami od 30 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty. Nadto wniesiono o zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwany (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. w odpowiedzi na pozew z dnia 1 kwietnia 2015r. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania, według norm przepisanych.

W piśmie procesowym z dnia 8 kwietnia 2016 roku powodowie rozszerzyli powództwo i domagali się zasądzenia kwoty po 30.181 zł w tym kwoty 29.181 zł z tytułu odszkodowania w związku ze spadkiem wartości nieruchomości

powodów oraz kwoty 1.000 zł z tytułu odszkodowania za nakłady konieczne do zapewniania odpowiedniego klimatu akustycznego.

Wyrokiem częściowym z dnia 22 marca 2017 r., w sprawie o sygn. akt IX GC 1220/17, Sąd Okręgowy w Poznaniu zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 58.362 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 11 marca 2014 r. do dnia zapłaty z tytułu odszkodowania w związku ze spadkiem wartości nieruchomości.

Wyrokiem z dnia 12 stycznia 2018 r., w sprawie o sygn. akt X Ga 648/17, Sąd Apelacyjny w Poznaniu, na skutek apelacji pozwanego od wyroku częściowego z dnia 22 marca 2017 r. w sprawie sygn. akt XII GC 1220/17 - oddalił apelację.

W piśmie procesowym z dnia 22 lipca 2019 r. powodowie dokonali kolejnego rozszerzenia powództwa tj. w zakresie roszczeń w przedmiocie określenia wartości nakładów w ten sposób, że wnieśli o:

- zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 26.150,93 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11.03.2014 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego w wysokości stawki minimalnej oraz 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa,
- zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 26.150,93 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11.03.2014r. do dnia zapłaty wraz z kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego w wysokości stawki minimalnej oraz 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Na dalszym etapie postępowania strony pottrzymały swoje stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z dnia 23 lipca 2020r., w sprawie I C 1696/19, Sąd Okręgowy w Poznaniu:

1. zasądził od pozwanego na rzecz powodów B. C. i M. C. kwotę:

- a) 1.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 lipca 2019 r. do dnia zapłaty,
  - b) 51.301,87 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 4 października 2019 r. do dnia zapłaty
- tytułem nakładów na rewitalizację akustyczną budynku;

2. kosztami procesu obciążył w całości pozwanego, przyjmując minimalną stawkę kosztów zastępstwa procesowego pełnomocnika z tym, że szczegółowe rozliczenie w/w kosztów pozostawia referendarzowi sądowemu.

Wyrokiem uzupełniającym z dnia 8 października 2020r. Sąd Okręgowy uzupełnił wyrok z dnia 23 lipca 2020r. w ten sposób, że oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia:

Lotnisko P. - Ł. powstało w 1913 r. jako(...) lotnisko (...) w Ł. pod P.. Przed I wojną światową, a także w czasie jej trwania, na lotnisku funkcjonowała szkoła pilotów, obserwatorów i mechaników, poza tym naprawiano samoloty i składowano sprzęt lotniczy. W latach 1931 - 1938 nastąpiła rozbudowa cywilnej części lotniska, port w Ł. stał się drugim po W. - O. lotniskiem w kraju.

W 1987 r. powstało Przedsiębiorstwo Państwowe (...), które przejęło zarządzanie lotniskiem w Ł..

W 1993 r. przystąpiono do budowy nowego terminalu pasażerskiego, uruchomiono pierwsze połączenie zagraniczne do D..

W 1996 r. rozpoczęto rozbudowę i modernizację terminalu (przeprojektowanie całego obiektu, zmiana funkcjonalności pomieszczeń, połączenie hal przylotów i odlotów) oraz podpisano porozumienia w sprawie

utworzenia spółki (...). W dniu 11 lipca 1997 r. utworzono spółkę (...), której udziałowcami zostali Przedsiębiorstwo Państwowe (...), Miasto P. oraz Skarb Państwa.

W 2000 r. rozpoczęto prace przy budowie terminala pasażerskiego, przystąpiono do modernizacji i rozbudowy płyty postojowej samolotów, uruchomiono połączenia do B. i zawarto porozumienia o współpracy z F. A..

W 2001 r. oddano do użytku dwa nowoczesne terminale: pasażerski i cargo oraz nową płytę postojową.

W 2002 r. uruchomiono połączenia do W. i F.. W 2003 r. uruchomiono połączenia do K./B., W., M. i L., a także oddano do użytkowania zmodernizowany terminal GA. W 2004 r. uruchomiono połączenia do B. i M.. W latach 2005 - 2007 uruchomiono kolejne połączenia do L. L., L. S., D., L., S., B.-G., B., D., (...), L. G., E., P. B., R.-C. i K..

W 2008 r. przystąpiono do rozbudowy terminala pasażerskiego i dostosowano infrastrukturę do obsługi ruchu w strefie S..

W dniu 28 lutego 2011 r. (...) Dyrektor Ochrony Środowiska w P. wydał decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia „Rozbudowa i modernizacja (...)”.

W kwietniu 2011 r. rozpoczęto rozbudowę terminala pasażerskiego, a w czerwcu 2011 r. rozpoczęto rozbudowę płaszczyzn lotniskowych. W lipcu 2012 r. rozpoczęto kontynuację rozbudowy terminala pasażerskiego - początek prac przy budowie nowej sortowni bagażu oraz rozbudowie strefy odlotów.

Rozwój lotniska w kolejnych dziesięcioleciach skutkował wzrostem liczby pasażerów obsługiwanych przez port lotniczy. W 2000 r. skorzystało z niego (...) pasażerów, przy liczbie (...) operacji lotniczych. W 2008 r. natomiast z portu skorzystało już (...) pasażerów, a operacji lotniczych odnotowano w liczbie (...). W 2012 r. z portu skorzystało (...) pasażerów i odbyło się (...) operacji lotniczych.

Lotnisko cywilne P. - Ł. jest własnością pozwanego (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P..

Sejmik Województwa (...) podjął w dniu 30 stycznia 2012 r. na podstawie art. 135 ust. 1, 2, 3a i 3b u.p.o.ś. uchwałę nr (...)w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska P. – Ł. w P..

Uchwała utworzyła obszar ograniczonego użytkowania (dalej jako: (...)) dla lotniska P. – Ł. w P., którego zarządcą jest (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P.. Przedmiotowa uchwała wyznaczyła zewnętrzną granicę obszaru ograniczonego użytkowania na podstawie: (1) izol linii równoważnego poziomu dźwięku A dla pory dnia $LA_{eqD} = 55$ dB, pochodzącego od startów, lądowań i przelotów statków powietrznych; (2) izol linii równoważnego poziomu dźwięku A dla pory nocy $LA_{eqN} = 45$ dB, pochodzącego od startów, lądowań i przelotów statków powietrznych; (3) izol linii równoważnego poziomu dźwięku A dla pory dnia $LA_{eqD} = 50$ dB, pochodzącego od pozostałych źródeł hałasu związanych z działalnością lotniska; (4) izol linii równoważnego poziomu dźwięku A dla pory nocy $LA_{eqN} = 40$ dB, pochodzącego od pozostałych źródeł hałasu związanych z działalnością lotniska.

Na obszarze ograniczonego użytkowania wyodrębniono dwie strefy: (1) zewnętrzną, której obszar od zewnątrz wyznacza linia będąca granicą obszaru ograniczonego użytkowania, a od wewnątrz linia będąca obwiednią izol linii równoważnego poziomu dźwięku A dla pory dnia $LA_{eqD} = 60$ dB oraz dla nocy $LA_{eqN} = 50$ dB, pochodzącego od startów, lądowań i przelotów statków powietrznych oraz izol linii równoważnego poziomu dźwięku A dla pory dnia $LA_{eqD} = 55$ dB oraz dla nocy $LA_{eqN} = 45$ dB, pochodzącego od pozostałych źródeł hałasu związanych z działalnością lotniska; (2) wewnętrzną, której obszar od zewnątrz wyznacza linia będąca obwiednią, o której mowa w pkt 1, a od wewnątrz linia biegnąca wzdłuż granicy lotniska.

Nieruchomość powodów znalazła się w strefie wewnętrznej obszaru ograniczonego użytkowania.

W uchwale wprowadzono wymagania techniczne dotyczące budynków położonych w strefie wewnętrznej (...) w postaci obowiązku zapewnienia właściwego klimatu akustycznego w budynkach z pomieszczeniami wymagającymi

ochrony akustycznej poprzez stosowanie przegród budowlanych o odpowiedniej izolacyjności akustycznej. W uchwale wskazano, że przez odpowiednią izolacyjność akustyczną przegród budowlanych należy rozumieć izolacyjność akustyczną określoną zgodnie z Polskimi Normami w dziedzinie akustyki budowlanej z uwzględnieniem poziomu hałasu powodowanego przez starty, lądowania, przeloty statków powietrznych, operacje naziemne i inne źródła hałasu związane z funkcjonowaniem lotniska, przy zapewnieniu wymaganej wymiany powietrza w pomieszczeniu, a także wymaganej izolacyjności cieplnej. Wskazano również, że przez właściwy klimat akustyczny w budynkach rozumie się poziom dźwięku zgodny z obowiązującymi Polskimi Normami w dziedzinie akustyki budowlanej.

Powyższa uchwała weszła w życie w dniu 28 lutego 2012 r.

Powodowie B. C. i M. C. są właścicielami na zasadach wspólności ustawowej małżeńskiej nieruchomości gruntowej położonej w P. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w P., V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...), zabudowanej domem jednorodzinny.

W chwili wejścia w życie przedmiotowej uchwały (na dzień 28 lutego 2012 r.) nieruchomość powodów położona w P. przy ul. (...) składająca się z dwóch działek ewidencyjnych nr (...) o powierzchni 565 m², zabudowana była budynkiem mieszkalnym jednorodzinny (oznaczony jako (...)) w zabudowie wolnostojącej, o jednej kondygnacji nadziemnej z poddaszem nieużytkowym, niepodpiwniczony, o powierzchni użytkowej 107,45 m² oraz blaszanym garażem.

Według stanu na dzień 28 lutego 2012 r. na obszarze, na którym jest położona szacowana nieruchomość, obowiązywało studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla gminy T.. Zgodnie ze studium uchwalonym uchwałą nr (...) Rady Gminy T. z dnia 21 czerwca 2011 r. przedmiotowy teren położony w P. przy ul. (...), działki nr (...), oznaczony jest jako (...) tereny zabudowy mieszkaniowej o dużej intensywności.

Z dniem 28 lutego 2012 roku zaczęła obowiązywać Uchwała Sejmiku Województwa (...) tworząca (...) ograniczonego (...), a przedmiotowa nieruchomość znalazła się na obszarze ograniczonego użytkowania lotniska (strefa wewnętrzna) w miejscu, w którym równoważny poziomów hałasu L_{Ann} i L_{tIM}. wynosi dla:

- hałasu pochodzącego od startów, lądowań i przelotów statków powietrznych (...) = 60 dB i L_{Acg} N = 50 dB
- hałasu związanego z działalnością lotniska L_{Acq} D= 55 dB i L_{Aeq} N = 45 dB

Budynek powodów spełnia wymogi Polskiej Normy PN-B- (...) (...) „Akustyka budowlana. Ochrona przed hałasem w budynkach” z zakresu izolacyjności akustycznej, dla stanu izolacyjności akustycznej określonej przed utworzeniem (...).

Budynek powodów nie spełnia wymogów Polskiej Normy PN-B- (...) (...) „Akustyka budowlana. Ochrona przed hałasem w budynkach - Część (...) Wymagania dotyczące izolacyjności akustycznej przegród w budynkach i elementów budowlanych” z zakresu izolacyjności akustycznej, dla stanu izolacyjności akustycznej określonej po utworzeniu (...), dla wartości poziomu miarodajnego wyznaczonego dla stanu aktualnego (2018 r.).

Budynek powodów nie spełnia wymogów Polskiej (...) PN-B- (...) (...) „Akustyka budowlana. Ochrona przed hałasem w budynkach - Część (...): Wymagania dotyczące izolacyjności akustycznej przegród w budynkach i elementów budowlanych” z zakresu izolacyjności akustycznej, dla stanu izolacyjności akustycznej określonej po utworzeniu (...), dla wartości poziomu miarodajnego wyznaczonego dla docelowej działalności portu lotniczego.

Budynek mieszkalny powodów wymaga nakładów związanych z wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska P. – Ł. w P. oraz rozbudowy i eksploatacji tego lotniska w celu dotrzymania ww. norm co do izolacyjności akustycznej.

W budynku powodów należy zwiększyć izolacyjność akustyczną przegród zewnętrznych poprzez wymianę istniejących okien na okna o podwyższonym współczynniku izolacyjności akustycznej. Ze względu na to, że obliczona izolacyjność akustyczna okien zewnętrznych gwarantowana jest jedynie pod warunkiem pozostawienia tych okien

w pozycji zamkniętej zmienione zostaną warunki wentylacji grawitacyjnej istniejącej obecnie w budynku i należy wprowadzić zmiany w istniejącym systemie aby dostosować budynek do wymogów wynikających z warunków technicznych jak i obowiązujących polskich norm. Zastosowanie nawiewników okiennych jest nieuzasadnione gdyż nawiewnik okienny obniża izolacyjność okna nawet o 9 dB co powodowałoby konieczność zastosowania dużo droższych okien a w przypadku okien o obliczeniowych wskaźnikach (...) powyżej 40 dB nie byłoby możliwe dobranie okna o parametrach zbliżonych lub przekraczających izolacyjność murowanych ścian. Na podstawie przeliczeń akustycznych wynika, że w budynku powodów po ewentualnym zastosowaniu wentylacji z nawiewnikami ściennymi należy zabudować okna o zwiększonej izolacyjności akustycznej w stosunku do okien przy rozwiązaniu z wentylacją mechaniczną. Podstawowymi czynnikami przemawiającymi na korzyść wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej zrównoważonej są:

- niższe lub porównywalne koszty wykonania systemu (po przeliczeniu akustycznym przegród zewnętrznych z nawiewnikami oraz uwzględnieniu dłuższego okresu użytkowania),
- niższe koszty eksploatacji i utrzymania ze względu na częściowy odzysk ciepła z usuwanego na zewnątrz powietrza,
- znacznie lepsza możliwość regulacji przepływów powietrza,
- dłuższy okres eksploatacji systemu - wszystkie elementy zlokalizowane są wewnątrz budynku (nasady hybrydowe zabudowywane są na wierzchu kominów narażone na czynniki atmosferyczne).

Dla budynku powodów, narażonego na zwiększony hałas zewnętrzny, w których zastosowane są okna o podwyższonej izolacyjności akustycznej (okna zamknięte) optymalnym rozwiązaniem jest zastosowanie wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej zrównoważonej, która zapewni normowe wymiany powietrza w budynku. Zaproponowany system wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej zrównoważonej nie stanowi podwyższenia standardu budynku a jedynie pozwoli spełnić wytyczne rozporządzenia - warunki techniczne jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie wraz z powiązanymi Polskimi Normami oraz zapisów uchwały wprowadzającej (...) dla lotniska Ł.. Ewentualny brak lub niesprawnie działająca wentylacja - wymiana powietrza w budynku sprawia, że obiekt ten zgodnie z przepisami prawa budowlanego nie nadaje się do użytkowania.

Tym samym wymiana stolarki okiennej, wykonanie instalacji wentylacyjnej mechanicznej wraz z kosztem robót przygotowawczych i wykończeniowych wynosi kwotę 52.301,87 zł brutto.

W oparciu o wyżej ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy wskazał, że w ramach wywiezionego powództwa powodowie B. C. i M. C. zgłosili dwa żądania - odszkodowania z tytułu spadku wartości nieruchomości położonej w P. przy ul. (...) oraz odszkodowania związanego z koniecznością poniesienia nakładów akustycznych w budynku mieszkalnym powodów położonym na tej nieruchomości.

W rozpoznawanej sprawie zakończono postępowanie w zakresie pierwszego z powyższych żądań poprzez wydanie przez Sąd Okręgowy wyroku częściowego z dnia 22 marca 2017r., który uprawomocnił się w dniu 12 stycznia 2018 r., na skutek wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu, sygn. akt X Ga 648/17.

W tym stanie rzeczy wobec zakończenia postępowania dowodowego w zakresie drugiego z żądań powodów, zaistniały podstawy do wydania wyroku, w którym rozstrzygnięte zostało żądanie zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów B. C. i M. C. kwoty 52.301,87 zł tytułem nakładów na rewitalizację akustyczną nieruchomości powodów.

Sąd I instancji stwierdził na wstępie rozważań prawnych, że legitymacja czynna powodów B. C. i M. C. w niniejszym procesie nie budziła wątpliwości. Z kolei legitymacja bierna pozwanego wynikała z przepisu art. 136 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska stanowiącego, że obowiązany do wypłaty odszkodowania lub wykupu nieruchomości jest ten, którego działalność spowodowała wprowadzenie ograniczeń w związku z ustanowieniem obszaru ograniczonego użytkowania. Niewątpliwie podmiotem tym jest w rozpoznawanej sprawie pozwana spółka, będąca właścicielem portu lotniczego, którego działalność spowodowała wprowadzenie ograniczeń.

Bezspornym w niniejszej sprawie było, że w dniu 30 stycznia 2012 r. Sejmik Województwa (...) podjął uchwałę nr (...) w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska P. - Ł. w P.. Obszar ograniczonego użytkowania podzielony został na dwie strefy - wewnętrzną i zewnętrzną, w zależności od odległości od lotniska P. - Ł. i poziomu natężenia hałasu w danej strefie, a nieruchomości objęte postępowaniem, zostały zakwalifikowane zarówno do strefy wewnętrznej jak i zewnętrznej.

Sąd Okręgowy zauważył, że zgodnie z przepisem art. 129 ust. 4 ustawy Prawo ochrony środowiska z roszczeniem odszkodowawczym „można wystąpić” w okresie dwóch lat od wejścia w życie rozporządzenia lub aktu prawa miejscowego powodującego ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwolił na ustalenie, że powodowie zgłosili pozwanemu roszczenie przed upływem terminu zawitego liczonego od daty wejścia w życie tego rozporządzenia.

Na skutek wprowadzenia w życie powołaną wyżej uchwałą Sejmiku Województwa (...) obszaru ograniczonego użytkowania, nieruchomości powodów znalazły się w strefie wewnętrznej i zewnętrznej tego obszaru.

Strefy te wiążą się nie tylko z ograniczeniami w korzystaniu z nieruchomości m.in. poprzez konieczność zapewnienia w budynkach mieszkalnych właściwego klimatu akustycznego, ale przede wszystkim z koniecznością znoszenia zwiększonej emisji hałasu, co w znaczący sposób obniża komfort życia w takim miejscu.

Oceniając zasadność roszczeń powodów w zakresie nakładów na ich nieruchomości dla zapewnienia właściwego klimatu akustycznego stwierdzić należy, iż przepis art. 136 ust. 3 Prawa ochrony środowiska wyraźnie stanowi, iż tylko w razie określenia na obszarze ograniczonego użytkowania wymagań technicznych dotyczących budynków szkodą, o której mowa w art. 129 ust. 2 wskazanej powyżej ustawy, są także koszty poniesione w celu wypełnienia tych wymagań przez istniejące budynki, nawet w przypadku braku obowiązku podjęcia działań w tym zakresie.

Sąd Okręgowy stwierdził, że ugruntowany w orzecznictwie jest pogląd, że odszkodowanie powinno obejmować koszty przystosowania istniejących budynków w taki sposób, aby w pomieszczeniach wymagających ochrony akustycznej zapewniony był właściwy klimat akustyczny niezależnie od tego, czy nakłady na rewitalizację akustyczną zostały poniesione w całości, w części, czy też wcale.

Przepis art. 136 ust. 2 Prawa ochrony środowiska nie zawęża wypłaty odszkodowania do kosztów poniesionych w celu wypełnienia tych wymagań przez istniejące budynki, nawet w przypadku braku obowiązku podjęcia działań w tym zakresie, lecz wskazuje tę sytuację jako dodatkowy element szkody.

Jak wynika z opinii łącznej wykonanej przez biegłego sądowego z zakresu akustyki i dziedziny budownictwa oraz szacowania nieruchomości tj. W. P. i Z. B. w związku z wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania dla L. P. – Ł. nieruchomości powodów wymagają nakładów akustycznych w celu dotrzymania norm izolacyjności akustycznej poprzez wymianę okien oraz wykonanie instalacji wentylacyjnej mechanicznej nawiewno-wywiewnej zrównoważonej. Zdaniem Sądu Okręgowego argumentacja biegłych co do optymalnego zastosowania tego właśnie rodzaju wentylacji jest przekonująca i zasługuje na uwzględnienie. Ten rodzaj wentylacji jest optymalny zarówno pod względem kosztów i funkcjonalności, gdzie możliwe jest pełne wyregulowanie strumieni powietrza zarówno usuwanego z pomieszczeń brudnych jak również pełne wyregulowanie normowych strumieni powietrza nawiewanego do pokoi. Dodatkowo są niższe koszty eksploatacji i utrzymania, dłuższy okres eksploatacji systemu. Sąd I instancji podzielił stanowisko biegłych, że system wentylacji mechanicznej nawiewno- wywiewnej zrównoważonej nie stanowi podwyższenia standardu budynku, a jedynie pozwoli spełnić wytyczne rozporządzenia co do warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie wraz z powiązanymi Polskimi Normami oraz zapisów uchwały wprowadzającej (...) dla lotniska Ł..

Na podstawie przeprowadzonych wyliczeń, biegły sądowy Z. B. stwierdził, że koszt nakładów jakie powodowie B. C. i M. C. powinni ponieść, w celu zapewnienia właściwego klimatu akustycznego dla nieruchomości położonej w P. przy ul. (...) wynosi - 52.301,87 zł.

W konsekwencji odnośnie do powodów B. C. i M. C. zasądzeniu tytułem nakładów na rewitalizację akustyczną budynków podlegała na ich rzecz solidarnie kwota 52.301,87 zł.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt I wyroku.

O odsetkach ustawowych od zasądzonej należności głównej orzeczono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., zgodnie z którym, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona, należą się odsetki ustawowe. Roszczenie o odszkodowanie jest roszczeniem bezterminowym, a zatem staje się ono wymagalne, z uwagi na brzmienie przepisu art. 455 k.c., po wezwaniu dłużnika do zapłaty.

Za datę początkową odsetek ustawowych Sąd Okręgowy ustalił na dzień następny po 14 dniu od doręczenia odpisów opinii, tj. od 10 lipca 2019 r.

Wobec powyższego oddaleniu podlegało powództwo w zakresie odsetek za okres przekraczający ten wskazany wyżej.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 kpc, obciążając w całości kosztami postępowania pozwanego, przyjmując stawkę minimalną kosztów zastępstwa procesowego pełnomocnika, przy czym Sąd określił jedynie zasady dotyczące rozstrzygnięcia o kosztach procesu, pozostawiając ich szczegółowe rozliczenie referendarzowi sądowemu.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożył także pozwany, w całości, wnosząc o:

1. zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, jak również zasądzenie od strony powodowej na rzecz strony pozwanej zwrotu kosztów procesu w I instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;
2. zasądzenie od strony powodowej na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;
3. rozpoznanie, na podstawie art. 380 k.p.c., postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 23 czerwca 2020 roku o pominięciu wniosku pozwanego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego z dziedziny akustyki i biegłego z dziedziny budownictwa i w konsekwencji dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii łącznej tych biegłych,
4. ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I Instancji oraz pozostawienie Sądowi I Instancji rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz każdego z powodów zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Przechodząc do merytorycznej oceny zarzutów apelacji zmierzających do podważenia roszczenia powodów co do zasady, wskazać należy, że nie zasługują one na uwzględnienie. Sąd Apelacyjny podziela zarówno ustalenia faktyczne, jak i wywody prawne Sądu I instancji dotyczące istoty sprawy i przyjmuje je za własne, uznając zarzuty apelacji za bezzasadne.

Oceniając zasadność roszczenia przewidzianego w art. 129 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (dalej: u.p.o.ś.) Sąd jest obowiązany poddać całościowej analizie rozmiar ingerencji lotniska w prawo własności sąsiednich nieruchomości. Ingerencja ta wyraża się w ograniczeniu korzystania z nieruchomości w sposób niezakłócony, wolny od immisji, przy czym ani obowiązujące normy prawne, ani względy słuszności nie pozwalają na wniosek, że ograniczenie lotów w porze nocnej może zniwelować równoległe i systematyczne zwiększanie operacji w ciągu dnia. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych stanowiskiem, ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości uzasadniającym w myśl art. 129 ust. 2 u.p.o.ś., wypłatę odszkodowania za poniesioną szkodę (w tym zmniejszenie wartości nieruchomości) jest już samo ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2020 r. I CSK 568/18, Lex nr 2977694).

Błędnie pozwany zarzucał, że żądanie odszkodowania jest możliwe dopiero po poniesieniu przez poszkodowanego kosztów na rewitalizację akustyczną.

Zarzut ten jest bezzasadny, bowiem w świetle przepisów art. 136 ust. 3 w zw. z art. 129 ust. 2 u.p.o.ś. roszczenie z tytułu nakładów na zapewnienie nieruchomości odpowiedniego komfortu akustycznego nie jest uzależnione od uprzedniego poniesienia tych kosztów. Zagadnienie to było już przedmiotem analizy i oceny dokonanej przez Sąd Najwyższy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 listopada 2012 r., sygn. akt. II CSK 254/12).

Już sama wykładnia językowa art. 136 ust. 3 u.p.o.ś. uprawnia do wniosku, że właściciel może domagać się odszkodowania, nawet gdy jeszcze nie poniósł wydatków związanych z rewitalizacją. Ustawodawca w powołanym przepisie wskazał bowiem, że szkodą są „także” koszty poniesione w celu wypełnienia wymagań technicznych, a zatem szkoda istnieje również wówczas, gdy koszty jeszcze nie zostały poniesione, ale zostały określone wymagania techniczne budynków. Wykładnia funkcjonalna przepisów art. 129 ust. 2 i art. 136 ust. 3 u.p.o.ś. potwierdza wyniki wykładni językowej. Obszar ograniczonego użytkowania został wprowadzony w związku z działalnością pozwanego i na skutek tej działalności. Umożliwia on działalność pozwanego, chociaż nie ma technicznych możliwości, aby ta działalność była prowadzona z zachowaniem standardów jakości środowiska. Właściciel czy użytkownik wieczysty nieruchomości, chcąc sobie zapewnić odpowiedni komfort akustyczny, musi zatem we własnym zakresie dostosować nieruchomość do odpowiednich standardów technicznych. W związku z tym uszczerbek majątkowy powstaje w chwili wejścia w życie aktu prawa miejscowego – w niniejszej sprawie uchwały Sejmiku – określającego wymagania techniczne dla budynków. Pozwany od tej chwili zobowiązany jest pokryć koszty rewitalizacji tak, aby właściciel nieruchomości mógł dochować tych wymagań, zgodnie z uchwałą Sejmiku. Po stronie właściciela nieruchomości powstają pasywa. Paragraf 9 uchwały Sejmiku mówi o wprowadzeniu wymagań technicznych, dotyczących budynków, natomiast w uzasadnieniu uchwały o obowiązku – w strefie wewnętrznej – zapewnienia właściwego klimatu akustycznego.

Nie można również zgodzić się z pozwanym, że przepisy art. 129 ust. 2 w zw. z art. 136 ust. 3 u.p.o.ś. określają różne postacie tej samej szkody. Przepisy art. 129 ust. 2 i art. 136 ust. 3 u.p.o.ś. wyraźnie rozróżniają dwa rodzaje szkód, z tytułu zmniejszenia wartości nieruchomości (art. 129 ust. 2) i z tytułu kosztów poniesionych w celu wypełnienia wymagań technicznych dotyczących budynków (art. 136 ust. 3). Szkoda wymieniona w art. 136 ust. 3 występuje tylko w razie określenia na obszarze ograniczonego użytkowania wymagań technicznych dotyczących budynków. Przesłanki wystąpienia szkody są zatem inne, a ustawodawca dał właścicielowi nieruchomości możliwość dochodzenia obu odszkodowań, na podstawie art. 129 ust. 2 i art. 129 ust. 2 w zw. z art. 136 ust. 3 u.p.o.ś. Nie są to zatem szkody konkurencyjne, a istniejące obok siebie.

Wywodzący się z nieprawidłowego przyjęcia istnienia tylko jednej szkody zarzut pozwanego, że szkoda z tytułu spadku wartości nieruchomości pochłania, przynajmniej częściowo, szkodę z tytułu konieczności rewitalizacji akustycznej, również okazał się nieuzasadniony. Tak zwane przez pozwanego „zjawisko rekurencji” mogłoby mieć miejsce jedynie wówczas, gdyby właściciel nieruchomości poniósł już niezbędne wydatki na doprowadzenie budynku do podwyższonego standardu ochrony akustycznej, zwiększając w ten sposób jego wartość, a następnie nieruchomość o podwyższonej w taki sposób wartości została poddana ocenie z punktu widzenia szkody, polegającej na obniżeniu tej

wartości w związku z wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania. W rozpoznawanej sprawie sytuacja taka nie miała miejsca, co oznacza, że obie badane szkody nie są ze sobą związane zjawiskiem rzekomej "rekurencji" (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 21 sierpnia 2013 r., sygn. akt II CSK 578/12).

Co do kolejnego zarzutu, a mianowicie naruszenia art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. oraz art. 363 § 2 k.c. i błędnej daty zasądzenia ustawowych odsetek, to jest on również chybiony.

Sąd Okręgowy trafnie wskazał, że podstawą zasądzenia odsetek jest art. 481 § 1 i 2 k.c. i art. 455 k.c., zaś roszczenie powodów stało się wymagalne, po upływie stosownego terminu na zapoznanie się z opinią biegłego. Za datę początkową odsetek ustawowych Sąd Okręgowy trafnie ustalił zatem dzień następujący po 14 dniu od dnia doręczenia opinii, tj. 10 lipca 2019r. Dopiero wówczas pozwany mógł ocenić zasadność żądania powodów tak co do zasady, jak i wysokości. Miarodajnymi danymi pozwalającymi obiektywnie ustalić wysokość kosztów rewitalizacji akustycznej były dopiero wyliczenia zawarte w opinii biegłego. W związku z tym dopiero po doręczeniu opinii biegłego, pozwany miał możliwość zapoznania się z obiektywnymi wyliczeniami obrazującymi wysokość nakładów oraz wysokość szkody z tego tytułu i powinien podjąć działania w celu zapłaty należnego powodom odszkodowania. Przy czym – mając na uwadze, że w toku postępowania powodowie rozszerzyli powództwo – Sąd Okręgowy trafnie ustalił, że ustawowe odsetki od rozszerzonego powództwa należało zasądzić na dzień następujący po dniu doręczeniu pozwanemu pisma rozszerzającego powództwo, tj. od 4 października 2019r.

Nie był zasadny także zarzut naruszenia art. 227 w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. i art. 278 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że istnienie i rozmiar szkody został w niniejszej sprawie udowodniony, w szczególności z uwagi na istniejącą zdaniem pozwanego wadliwość opinii biegłych.

W art. 136 ust. 1 u.p.o.ś. ustawodawca przesądził o cywilnym charakterze spraw dotyczących wysokości odszkodowania wynikających z ograniczenia sposobu korzystania ze środowiska w wyniku ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania. Konsekwencją tego uregulowania jest stosowanie do rozpoznania roszczenia całego katalogu środków dowodowych, w tym również opinii biegłych powołanych przez sąd.

Przechodząc do zarzutów pozwanego odnoszących się do opinii biegłych z dziedziny akustyki i budownictwa wydanych w sprawie wskazać należy, że żaden z nich nie okazał się zasadny. Wartość dowodowa opinii została przez Sąd I instancji wyczerpująco omówiona i prawidłowo oceniona. Sąd Apelacyjny ocenę tę w całości podziela jako zgodną z art. 233 § 1 k.p.c. Podkreślić należy, że biegły Z. B. jest biegłym z dziedziny budownictwa i szacowania nieruchomości, zaś biegły W. P. jest biegłym z dziedziny akustyki, a zatem są to biegli o specjalnościach dokładnie odpowiadających przedmiotowi opinii. Sąd Okręgowy trafnie zatem za w pełni przydatną uznał opinię łączną z dnia 03.06.2019 r. i 06.06.2019 r. sporządzoną przez biegłych z zakresu budownictwa i akustyki, potwierdzoną opinią uzupełniającą i zeznaniami biegłego Z. B. na rozprawie. Na tej podstawie było możliwe ustalenie zakresu prac i ich wartości w zakresie rewitalizacji akustycznej nieruchomości powodów.

Co istotne - biegły Z. B. odnosząc się do zarzutów pozwanego na rozprawie w sposób wyczerpujący wyjaśnił dlaczego koniecznym jest zastosowanie wentylacji mechanicznej zamiast sugerowanych przez stronę pozwaną wentylacji grawitacyjnej z zastosowaniem nawiewników. Również biegły W. P. wszechstronnie wyjaśnił dlaczego, zastosował Normę PN-B- (...) (...), która jest nie tylko zalecana przez Polski Komitet (...) ale także od stycznia 2018 roku uważana za obowiązującą zgodnie z załącznikiem do Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki. W ocenie Sądu Apelacyjnego trafna jest ocena Sądu I instancji, że zastosowanie powyżej normy przez biegłego W. P. oraz dokonanie wyliczeń nakładów koniecznych przez biegłego Z. B. na tej podstawie zostało wyczerpująco uzasadnione. Dla budynku powodów, narażonego na zwiększony hałas zewnętrzny, w których zastosowane są okna o podwyższonej izolacyjności akustycznej optymalnym rozwiązaniem jest zastosowanie wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej zrównoważonej, która zapewni normowe wymiany powietrza w budynku. Zaproponowany system wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej zrównoważonej nie stanowi podwyższenia standardu budynku, a jedynie pozwoli spełnić wytyczne rozporządzenia - warunki techniczne jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie wraz z powiązanymi

Polskimi Normami oraz zapisów uchwały wprowadzającej (...) dla lotniska Ł.. Ewentualny brak lub niesprawnie działająca wentylacja - wymiana powietrza w budynku sprawia, że obiekt ten zgodnie z przepisami prawa budowlanego nie nadaje się do użytkowania.

Tym samym zgodnie z wyliczeniami biegłego Z. B. wymiana stolarki okiennej, wykonanie instalacji wentylacyjnej mechanicznej wraz z kosztem robót przygotowawczych i wykończeniowych, tj. koszt nakładów jakie powodowie powinni ponieść w celu zapewnienia właściwego klimatu akustycznego dla przedmiotowej nieruchomości wynosi kwotę 52.301,87 zł brutto. Taka też kwota podlegała zasądzeniu na ich rzecz od pozwanego.

Jako że Sąd Apelacyjny nie podzielił twierdzeń pozwanego co do wadliwości sporządzonych przez biegłych opinii, nie mógł znaleźć również uzasadnienia zarzut pozwanego, jakoby Sąd Okręgowy niezasadnie nie uwzględnił wniosku pozwanego o przeprowadzenie dowodu z opinii innych biegłych z dziedziny akustyki i budownictwa. Opinie i wyjaśnienia biegłych, na których opierał się Sąd Okręgowy nie były wadliwe, a zatem nie istniała potrzeba przeprowadzenia ponownego postępowania dowodowego w tym zakresie.

Nie było zatem podstaw do przeprowadzenia w sprawie dowodu z opinii innego biegłego z dziedziny budownictwa i z dziedziny akustyki, stąd nie mógł też odnieść skutku zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 286 k.p.c. Niezadowolenie strony z opinii biegłego nie może stanowić podstawy do uwzględnienia wniosku o przeprowadzenie dowodu z kolejnej opinii biegłego. Granicę obowiązku prowadzenia przez Sąd postępowania dowodowego wyznacza ocena czy dostatecznie wyjaśniono sporne okoliczności sprawy, zaś okoliczność, iż opinia nie ma treści odpowiadającej stronie nie stanowi wystarczającego uzasadnienia dla przeprowadzenia dalszych dowodów. Zdaniem Sądu Apelacyjnego podniesione przez pozwanego zarzuty okazały się niewystarczające do podważenia wniosków płynących z opinii biegłych.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny uznał zarzuty pozwanego za bezzasadne.

Sąd Apelacyjny za bezzasadne uznał również złożone w apelacji wnioski dowodowe strony pozwanej. W szczególności nie było podstaw do uzupełniania postępowania dowodowego poprzez przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego z dziedziny akustyki i budownictwa, gdyż jak obszernie już wskazywano powyżej – dotychczasowe opinie biegłych nie budziły wątpliwości i w sposób wyczerpujący wyjaśniły sporne w niniejszej sprawie okoliczności.

Reasumując - Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego orzekając o tym na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z ogólną zasadą odpowiedzialności za wynik procesu na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i 99 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265) zasądając od pozwanego na rzecz powodów kwotę 4.050 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

Jacek Nowicki

(...)

S.. sąd. E. F.